

ՄԱՀԻԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԶԱՐԹԱԹԵՐԹ
ՏՂՈՑ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ

Ա. ՇՐՋԱՆ, Թ/ւ 9

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Բ. Գ. (Խմբագրական)	ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Դրոց Գիւսին Լաւելը	ԵՂԻՇԷ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ
Ազոաւ (Առակ)	ՎՊԶԱՆ Վ. ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ
Յիւսակներ (Մարգարէութիւն)	ԻՇԽԱՆ ՄԻՐԶԱ ՐԻԶԱ ԽԱՆ
Այբբէնարան	ԵՒԳԵՆԷ ԳՂԱՆՈՒՆԻ
Անմիտ Տղան (Զուարթ խօսքեր)	Վ. Կ. Տ.
Անձակուրդի օրեր (խաղեր եւ զրօսանքներ)	
Շաւախօսութիւն (շաւախ պղծակներուն հա՛ւար)	

«Ծաղիկ» այս քիւիճ մէկ կ'սկսի հրատարակել բերքօն մը,
կամսունի տը Սեկիւռի ճեքեաթային մէկ պատմութիւնքը:

Ծաղկավանառ աղջիկը պատկեր:

Գ/ն 20 փարա

Ծագորութիւն ԾԱՂԻԿ, Կալաթա

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ԵՒ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 30 դրուշ : Վեցամեայ բաժնեզին չկայ :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 7 ֆրանք :

ԲԱՅԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Բաժնեզինները կարելի է ղուկել Օսմ. մանտաբոսթով, փոխ" գրով, եւ կամ զրոյմաթուղթով (20 հատը 20 դրուշի հաշուով) :

Մանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործառնութեանց համար զիմել մի' միայն :

{زاغيك غزتهسى}

درعليهده غلظهده قورشونلى خاتنده نومرو ۷

«ԾԱՂԻԿ» ՀԱՆԴԷՍ

Կ Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրչուխու իւան, թիւ 7

Ս Ա Գ Ա Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

REVUE "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

ՎՐԱՊԱԿ

Այսօրուան խմբագրական յօդուածին մէջ տպագրական սխալով մը գրուած է հազար երեք հարիւր տարի առաջ, որ պիտի ըլլայ հազար հինգ հարիւր :

ՌՕՊԷՐԴ ՔՈԼԷՃ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեչրջանը կ'սկսի Սեպտ. 5/18ին : Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականական ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար : Վարժարանիս մասնաւոր բժիշկը՝ ուսանողներու առողջութեան, մարմնամարդնեւուն եւ խաղերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանիս ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կը հսկէ : Մարմնամարդի նոր եւ գեղեցիկ շէնք մը կառուցուած է նորոգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարդի ամէն տեսակ գործիքներ, վերջին դրութեանց համաձայն :

ՈՐՆԷ

Տղաքներու եւ զպրոցականներու համար ամէնէն աղէկ գրատունը .

— Զամա/ճրլար Մեծ Նոր խանին ջակ, ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԴՐԼԸԺ-ՃԵԱՆԻ Կեդրոնական Նոր Գրատունը .

ՇԱՀԻԿ

(680) Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 9

14 ՅՈՒԼԻՍ 1907

Ա. Բ. Գ.

(ԽՐԲԱԳՐԱԿԱՆ)

ՀԱՅԱՐ Երեք հարիւր տարիներ առաջ՝ երբ այժմու քաղաքակիրթ Ներսիսյան լեռներու, անտառներու, հողի ու ջրի զանգուած մըն էր միայն և իր արգի ժողովուրդները անգիր անլեզու բարբարոսներ էին, Արեւելքի համեստ մէկ անկիւնէն մտաւորական յոյս մը իր ոսկի բաշը կը թոթուէր, կը չողացնէր մեր վրայ: Հսկայ լուսադաւնոտ մըն էր, արեւ մը որ պիտի լուսաւորէր երկար և նոր ճամբայ մը, մեր գրական և մտաւորական զարգացումին անձուկ ճամբան: Այդ աննիւթական արեւը զիւրին չէր ծագած սակայն, բայց գրեթէ մէկ մարդ կար որ անոր յարգարիչը, կազմակերպիչը և ստեղծողը եղած էր:

Ճանչցանք կարծեմ Տարօնեցի Հայ վարդապետը՝ Մեսրոպ, որ իր անձնդիր, ժողովրդասիրութեան դերագոյն նուիրումին մէջ մտածեց ըլլալ նոր լուսաւորիչ մը, աւելի՛ ճշմարիտ լուսաւորիչ մը մեղի համար:

Հայն վեղարի մը ծայրերուն տակ կնճռոտած իր ճակատը՝ մէ՛կ մտածում, մէ՛կ սկեռում ունէր միայն որ հալածող ոգին եղած էր իրեն. սրբակրօնութեան մոմեղէն ճերմակովը օծուն դէմքը աւելի խորունկ տառապանք մը, աւելի արտայայտիչ ինքնալիկում մը կ'ստանար, երբ մտածէր այն դործին վրայ որ ամբողջ ցեղի մը մտաւոր փրկութիւնը, ճերբաղատութիւնը պիտի ըլլար՝ օտար գրական կապերէ:

Մեսրոպ կը մտածէր հայերէն գիրերը գանել, կաղմել այն այրբենարանը որ պիտի ըլլար հոգը մեր մտաւորական գոյութեան արեւը և զարգացումին առաջավար լոյսը:

Ո՞ւր գտնէր, ո՞ւր փնտռէր, ի՞նչպէս ընէր գտնելու. համար այն գիրերը որ խկապէս հայերէն ըլլային, ըլլային ճշմարիտ արտայայտութիւնը Հայ հնչումներուն, իր ժողովրդասէր ու գրասէր վարդապետի զմայլելի հոգին կը տառապէր սա մտածումէն թէ Հայերը իրենց միտքը արտայայտելու գործիք մը իսկ չունէին, իրենց սրբազան մատենաները արձանագրելու համար նշանադիր մը անգամ չունէին, և Ստտուած ու Քրիստոս յունարէն, ասորերէն օտար գիրերու մէջէ կը խօսէին Հայուն։ Այս մտաւորական ստրկութիւնն էր որ կը խոցէր, կը դաշունէր այդ անկեղծ մեծ վարդապետին սիրտը և ցորեկը արեւի լոյսին տակ՝ իր հոգեմաշ տառապանքներէն դուրս, գիշերը, խաւարին անդորր մինակութեան մէջ իր միտքը կ'երազէր խորհուրդներու և մտածումներու վիհին մէջ։

Մեսրոպ չպիտի յաջողէր եթէ միտքին չօժանդակէր իր գործելու հզօր ուժը։ Զրոյցի մը վրայ թէ Դանիէլ անուն Ասորի մը Հայ գիրերը ունի եղեր, անմիջապէս ճամբայ ելաւ, երկար և դժուարին ուղեւորութիւն մը գլուխ հանեց, բայց արդիւնքը, — սպասուածին չա՛տ ոչինչ մէկ չափի վստահաբար։ Իրեն ըսին թէ Հայ գիրերը կը գտնուին Սաժոսատի Յոյն եպիսկոպոսին քով. — Ահա՛, արդէն իսկ հոն էր, երկար օրերու տաժանքներէ հտք, միշտ չըջապատուած իր սիրական, անձնադո՛ւ և գործին մեծութեան նուիրուած աշակերտներէն, և միշտ քաջայերուած, օժանդակուած այն ատենի կաթողիկոսէն Մեծն-Սահակէն՝ որուն անունը ետքը անբաժանելի եղբայրութիւն մը կազմեց Մեսրոպի հետ, երբ գիրերու գիւտէն ետք հայերէնի թարգմանեցին Սուրբ Գիրքը։

Ըմբռնելու համար թէ ի՞նչ մտասուեալում, ի՞նչ ցնորք եղած էր հայերէն ա. բ. գ. ի մը գիւտը Մեսրոպի մէջ, կը բաւէ յիշատակել այն հրաշսպաստում ելքը որ ունեցաւ այդ կենսազո՛հ գործը։ Պատմութիւնը մեզի կ'ըսէ թէ, Մեսրոպ տեսիլք մը ունեցաւ ուր ձեռք մը գրեց հայերէն նշանադիրները։

Տեսիլք կամ աշխատութիւն, հրաշք կամ իրականութիւն, ինչ որ ալ ըլլայ, կարելի չէ նշանախեց մը անգամ պակսեցնել Մեսրոպի գործէն, որ մեր երկրորդ և աւելի ճշմարիտ ու իրական լուսաւորութիւնը եղաւ, քանի որ առանց գիրի, առանց զրակահոլութեան և առանց մատենագրութեան, ի՞նչ արժէք պիտի ունենար հոգեկան լուսաւորիչին՝ Գրիգոր Լուսաւորիչի գործը, երբ պիտի գործածէինք օտարներու, ուրիշ ազգերու նշանադիրները, յաւիտենարար ստրուկ և հետեւակ մնալով անոնց մատուորականութեան, լեզուին և զարգացումին։

Այսօր զխտականապէս բացարձակ ճշմարտութիւն մըն է որ ցե-

զի մը կեանքի և գոյութեան ամէնէն զօրաւոր ազդակը լեզուն և գիրն են: Եթէ լեզուն ռենէինք, գիրը կը պախէր մեղի, և ինչ պիտի կրնար ըլլալ լեզուն առանց գիրի, եթէ ոչ աղճատ, աղքատ ու տարտամ բան մը:

Հետեւաբար, Տարօնեցի այդ մեծ վարդապետին՝ Մեսրոպի կը պարտինք մեր մտաւորական և բարոյական գոյութիւնը, և անգիտակից մանուկէն սկսեալ որ առաջին անգամ ձեռք կ'առնէ այբբենարանը, մինչև գրական հանճարներ, սրտագին և նուիրական երախտագիտութեան խռնկ մը ունինք ուղղելու անոր որով միտքէն ասկից 1400 տարիներ առաջ ծագեցաւ յոյս մը՝ որ ոսկի պատակ մը հիւսեց մեր մտաւորականութեան և գրականութեան վրայ:

Այսօր իր տօնն է, վայրկեան մը անգոսազառնանք, մտածենք իր վրայ, և ինչ որ արժանի է մեր մեծագոյն բարերարին՝ ընենք ան՝ մեր հոգիին ու սիրտին մէջէն:

ՅԱԿՈԲ ՏԵՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Մեր մասեցնողական պատմութեան մէջ ամէնէն գեղեցիկ և ամէնէն խաւարաւոր էջը կը գտնուի գիւրեւ զիսին հրաժար: Քայց քէ իօօօ սասուածային բան մըն էր եղածը: Այս մտային օվ աւելի ձեռնհասօրէն կրնար վնասել բան մեր բանասէր և գրագէտ բարձրաստիճան եկեղեցականը, ՏԵՐ ԱՂԻՔԷ Եղիսիպոս Գորեան, որու անխիղ մէկ աշխատութենէն կը ներկայացնենք հետեւեալ մեկնութիւնը. —

ԳՐՈՑ ԳԻՒՏԻՆ ՀՐԱՇՔԸ

ՄԵՐ առջեւ գտնուած յիշատակարաններն առանց տարակուսանքի աստուածային օժանդակութեան կը վերագրեն Հայ այբուբենի գիւտը: Այսպէս մտածելու կամ հաւատալու տրամադրուած էին միտքերն՝ որ այնքան զգուշարին և տագնապեցողիչ գործի մը անակրկալ յաջողութիւնը մարդկային կարողութենէ վեր կը նկատէին: Միւս կողմէ՝ հանգիստութեան (analogique) մերձեցումներ կը թելադրէին զայն. զոր օրինակ, ինչպէս հաւատքն էր հրէին թէ Մովսիսական Տախտակին միջոցաւ առաջին անգամ Աստուած էր որ չնորհեց գիրը եբրայական ազգին, միևնոյն համոզումով պիտի հաշտէին և մերքս հայ նշանագրերու ծագումը, համբաւելով թէ աստուածային ակնարկութեամբ ճիշտ

ձեռին աջոյ» (Խորենացի և Ղազար) դժագրեց զանոնք վէմի վրայ, առ տարբերութեամբ որ վիւնը նիւթական գոյութիւն մը չունէր, այլ վայրկենարար պիտի ծառայէր միայն իրիւր տախտակ այդ երեւութական նշաններուն :

Ձենք գիտեր թէ Մետրոպոլ անձնական համոզումը իսկապէս առիթ տուա՞ծ է պատմութեան հրաշալի հանգամանքին . սակայն՝ այս ճշմարիտ է որ մեծ վարդապետին որ և է գրաւոր հաւաստիքը չունինք այդ մասին, ինչ որ իրաւունք կուտայ մեզ տարակուսելու : Մանաւանդ որ՝ դժուարին է նշմարել թէ Կորինի տատամսոտ վկայութիւններէն մինչեւ Խորենացոյնը՝ ինչ ինչ կարկառուն մասեր եկած են աւելնալ այդ տեսլական գործողութեան վրայ : Ուստի, ինչ որ թերեւս յաջա Մետրոպոլ Եւտուածապարգեւ շնորհ մը կամ յաջողութիւն մըն էր գրի գրեալս յետ «բազում աշխատութեան», յետոց համար հրաշքի մը կերպարանքն զգեցուց :

Կրնանք նաեւ ուրիշ բացատրութիւն մը տալ այդ կարծեցեալ գերբնական երազութեան . — Աչքի տուցեւ ունենալով Սրբոյն յանձն առած տաժանելի «տքնութիւնները, արտասուալից պաղատանքները, խստամբերութիւնները» եւայլն (Կորին) իր գեղեցիկ նպատակին հասնելու հրատապ տենդը, մէկ խօսքով՝ հոգեկան այդ մեծ և խորագգած յուզումները, պիտի չվարանինք ընդունելութէ այդ ամէնը պիտի կրնար նետել զինքն այն յափշտակութեան մէջ («Տեսանէ ոչ ի քուն երազ և ոչ յարթութեան տեսիլ») ուր մտքի երկարժամանակեայ սազմնառութեամբ նկարուած երկունքը պիտի կարծէր տեսնել զէմ յանդիման իբրեւ տախտակի մը կամ քարի մը վրայ՝ յատուկ գիծերով պատկերացած : Եթէ ստուգիւ ա՛յս եղած ըլլայ կրած բուն վիճակը, այն ասոնն ենթակայական տոյգ երեւումը կրնայ նկատուած ըլլալ իբրեւ սուարկայական տեսիլք, և աւանդութիւնն ալ գտած կ'ըլլայ իր համեստ արդարացումը :

ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳՈՒՐԵԱՆ

«ԱՐԵԻԵԼՔ» ՕՐԱԹԵՐԹԸ

Կայս. բարեհաճ Իրատէի մը համաձայն Արեւելք Օրաթերթին արտօնութիւնը փոխանցուեցաւ Գարեգին Էֆ. Պօյտճեանի : Ծաղիկ իր շնորհաւորութիւնները կ'ուղղէ իր յարգելի պաշտօնակիցին :

Ա.Գ.Ռ.Ա.Ի.

(Ա.Ռ.Ա.Ն ՀԻՆԷՆ)

Ագռաւը կ'աղաչէր
Խիկարին
Թէ ի՞նչ դեղ տալ պէտք էր
Իր ձագին :
Կր պնդէր թէ ցաւն է սաստիկ
Անողորմ մահն է շատ մօտիկ :
Իսկ մեր խիկար պատասխանէր .
— «Ագռաւ գնա՛ տերեւ մը բեր ,
Ուր դուն ծըրտած չըլլաս բնաւ» :
Ագռաւ գնաց . բայց չի գտաւ :

Երբ հանգիպիս նեղ օրերու ,
Լաւ կը լըսե՞ս , բարեկամ դու ,
Ո՛չ , չես դըտներ ցաւոցըդ դեղ ,
Թէ պղծեր ես ամէն տուն տեղ :
Ա.Ս.ՀԱՆ ԱՐԳ. ՊԱՐՏԻՉԱԿՅԻ

ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

— 0000 —

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ

Այն ժամանակ երբ ռուսերէն լեզուն կը սուլրէի Թիֆլիս , տի-
կին Սթասիուլէվիչի վարժարանին մէջ , հոն կուգար նաեւ պղտիկ
մանչ մը ժան Սլիհանօֆ , որ ամէն անգամ բան մը կը բերէր ձա-
շի համար : Ընդհանրապէս իր անուշեղէնները կը բաժնէր իր ըն-
կերներուն և նոյնիսկ շատ անգամ ինծի հետ :

Օր մը , երբ ժան ինծի քանի մը չաքար տալու վրայ էր ,
օրիորդ մը որ նոյնպէս դաս առնելու կուգար , և որ չեմ գիտեր
ինչո՞ւ խիստ անհամակիր էր ինծի , արհամարհական չեչտով մը
գոչեց .

— Շաքար կուտան թաթարի մը . . .

Սակայն , պղտիկ Սլիհանօֆ բոլորովին լուրջ , մարդարեակա՛ն
չեչտով մը աղջկան պատասխանեց .

— «Ի՞նչպէս չտամ: Օր մը ան Թիֆլիսի հիւպատոս պիտի ըլլայ, Շահին տարեդարձը պիտի տօնէ, լուսավառութիւն և հրախաղութիւն պիտի կատարէ, ինծի այդ հանգէսին պիտի հրաւիրէ և իր կարգին ինծի շաքարեղէններ պիտի հրահանէ»:

Շուրջ քսան տարիներ անցած էին, դարձեալ Թիֆլիս եկած էի, բայց այս անգամ հիւպատոսի պաշտօնով: Առաջին անգամ որ վեհափառ Շահին հանգէսը տօնեցի, յիշեցի իմ դպրոցի ընկերս՝ Լևիհանօֆը: Փայլուն լուսավառութիւն մը կազմակերպեցի, և զայն հրաւիրեցի: Եւ պատշգամբին վրայէն հրախաղութիւնները դիտել տալով, զայն ողողեցի շաքարեղէններով, յիշեցնելով անոր այն մարգարէական խօսքերը որ արտասանած էր իր մանկութեանը:

ԻՇԽԱՆ ՄԻՐԶԱ ՐԻԶԱ ԽԱՆ
Պոլսոյ Պարսկական Իեսպան

ՊԶՏԻԿ ՇԱՏԱԽՕՍԸ

Զապէլ շատախօս սղտիկ մըն է որ միշտ ստորապ բաներ կը հարցնէ մօրը: Ճաշի պահուն, որ մը դարձեալ հարցուց:

— Մայրիկ խօսի՞մ:

— Ո՛չ դուռկս, գիտես որ Ճաշի վրայ խօսիլը արգիլուած է:

— Բա՞ն մըն ալ չեմ կրնար ըսել:

— Ո՛չ, սպասէ որ հայրիկդ իր լրագիրը կարդայ լմնցնէ:

Ճաշը վերջացու և հայրիկը լրագիրը սեղանին վրայ դրաւ կամաց մը: Մայրը յարեց.

— Խօսէ տեսնե՛մ, սղտիկ շատախօս, ի՞նչ պիտի ըսէիր:

— Պիտի ըսէի որ ջուրի աղբիւրին ծորակը բաց էր մնացեր . . .

Զապէլ այն օրը որ օգտակար բան մը պիտի ըսէր, այդ օրը՝ պահած էր եղած սլառուէրը:

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

Երբ իմ փոքրիկ ընկերքս համայն
Առաւօտուն կանուխ կ'երթան
Ուրախ զուարթ 'ի վարժարան,
Ի՞նչ կը սովորին, ի՞նչ կը կարգան.
— Այբբէնարան, այբբէնարան :

Պայրըն, Հիւկօ, Շիլլէր, Դուրեան,
Հայ, գաղղիացի կամ թէ գերման
Մեծ քերթողներ որ ծաղկեցան
Ի՞նչ կարգացին առջի բերան.
— Այբբէնարան, այբբէնարան :

Նոյնպէս ալ միշտ ու յաւիտեան,
Որքան ատեն մարդիկ ըզգան
Պէտքը ուսման ու գիտութեան
Նախապէս ի՞նչ պիտի կարգան.
— Այբբէնարան, այբբէնարան :

ԵՒԳԵՆԷ ԳԼԱՆՈՒՆԻ

ԾԱՂԻԿԻ ԹԵՐԹՈՆԸ

Պգօթիկներուն խիստ հետաքրքրական մէկ զբօսանքը

Վէպերը և պատմութիւնները ամենէն հաճելի զբօսանքներն են
մանուկ երեակայութիւններու համար, ուր հաճելին հետ օգտա-
կարը կը խառնուի :

Ծաղիկի պղտիկ ընթերցողներուն համար առաջուց արդէն կը
խորհէինք ընտրել այնպիսի թերթօն մը՝ որ գոհացնէր ամէն ճաշակ
և ամէն տարիք :

Այս անգամ խիստ գեղեցիկ ընտրութիւն մը ըրած կը համա-
րինք, սկսելով հրատարակել Պգօթիկ Բարի Տղան հէքեաթային պատ-
մուածքը, իր հեղինակը Կոնստանտին Սեկիւռ, մանկական գրակա-
նութեան փայլուն ղեմքերէն է, և այս գործը իր ամենէն գրաւիչ,
ծայրայեղօրէն հետաքրքրաշարժ և բարոյալից մէկ հէքեաթի :

Առաջինը միայն կարդացէք և եթէ չի հետաքրքրուիք, մի՛
կարդաք այլեւս :

ՊԶՏԻԿ ԲԱՐԻ ՏՂԱՆ

(ՀԷՔԵԱԹԱՑԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ԿՈՄՍՈՒՀԻ ՏԸ ՍԷԿՐԵՏԻ)

Ա.— ՀԻՒԱՆԴ ՄԱՅՐԻԿԸ

Այսօր շատ աղւոր, հրաշալի հէքեաթ մը ունիմ ձեզի պատմելիք։
Կար չկար աղքատ այրի կին մը կար, որ իր պղտիկ Վահանին հետ կ'ապրէր։ Մայրը կը սիրէր զայն, և իրաւունք ունէր սիրելու, քանի որ անկէջ աւելի սիրուն տղայ չէր տեսնուած։ Վահան հաղիւ եօթը տարու կար թէ և, սակայն բոլոր տնական գործերը ինք կը տեսներ և մայրիկը կ'աշխատէր, ու իր աշխատութիւնը կը տանէր կը ծախէր, որպէսզի ապրէին թէ՛ պղտիկը և թէ ինք։ Տղան կ'աւելէր, կը սրբէր՝ տախտակամածը, կերակուրը կ'եփէր, պարտէզը կը փորէր ու կը մշակէր, և երբ գործը լմննար, իր հագուստները, մայրիկին կոշիկները կը շտկէր կը շտկուէր, և կամ նստարան, սեղան և ուրիշ բաներ կը շինէր, որչափ որ իր կարողութիւնը ներէր։

Իրենց նստած տունը՝ որ իրենցն էր՝ մեկուսի տեղ մըն էր։ Իրենց պատուհանին դէմ կը տեսնուէր բարձր լեռ մը, այնքան բարձր որ ոչ մէկ մարդ չէր կրցած մինչև դագաթը հասնիլ։ ասկէջ զատ լեռը չընկալուած էր խորխորատէ մը, բարձր պատերէ և անանցանելի անդունդներով։

Անոնք երջանիկ և գոհ էին. բայց օր մը հէգ մայրիկը հիւանդ ինկաւ։ Բժիշկ չէին ճանչնար և դրամ ալ չունէին վճարելու։ Խեղճ Վահան չէր գիտեր թէ ի՞նչ ընէր զայն բժշկելու համար։ Երբ մայրը ծարաւնար, տղան ջուր կը խմցնէր անոր, քանի որ ուրիշ բան չունէր տալիք։ Գիշեր ցորեկ անոր մօտ կը հսկէր, հաղիւ չոր հացի կտոր մը կ'ուտէր և երբ մայրը քնանար, Վահան անոր կը նայէր և կու լար։

Հիւանդութիւնը ծանրացաւ օրէ օր, և վերջապէս թշուառ կինը մահամերձ եղաւ։ Ո՛չ կրնար խօսիլ, ո՛չ ալ կ'աթիլ մը ջուր կլլել։ Ձէր ճանչնար իր պղտիկ Վահանիկը՝ որ իր անկողնին առջև ծնրադիր կը հեկեկար։ Տղեկը իր յուսահատութեան մէջ գոչեց.

— Բարի՛ Պարիկ, օգնութեան եկո՛ւր ինձի, աղատէ՛ ինեզ՝ մայրիկս։

Հաղիւ թէ այս խօսքը արտասանած էր, անա պատուհանը բացուեցաւ և պերճօրէն հաղուած կին մը ներս մտաւ և քաղցր ձայնով մը հարցուց տղուն.

— Ինչ ի՞նչ կ'ուզես, պղտիկ բարեկամս։ Ինձի կանչեցիր, անա՛ եկայ։

— Տիկի՛ն, գոչեց Վահան, անոր ծունկերուն իյնալով և ձեռքերը իւրարու միացնելով, եթէ դուք Բարեգործ Պարիկն էք, ազատեցէ՛ք իմ խեղճ մայրիկս՝ որ պիտի մեռնի և աշխարհի վրայ միս մինակ պիտի թողու զիս :

Պարիկը գորովայն նայեցաւ Վահանին, ետքը առանց բառ մը ըսելու՝ մօտեցաւ հէգ կնոջ, անոր վրայ ծռեցաւ, ուշադիր մը քննեց, անոր երեսին փչեց, և ըսաւ .

— Իմ կարողութենէս դուրս է մայրիկդ բժշկել, խեղճ զաւակս : Միայն դուն կրնաս ընել դարմանը, եթէ քաջութիւնը ունենաս կատարելու քեզի առաջարկելիք ճամբորդութիւնս :

— Խօսեցէ՛ք, խօսեցէ՛ք, ի՞նչ որ պէտք է պիտի ընեմ՝ մայրիկս ազատելու համար :

— Սա պատուհանէն տեսնուած լեռը կը տեսնե՞ս. պէտք է որ հոն երթաս և անոր զագաթը բուսնող կեանի տունկը փնտռես : Երբ այդ տունկը ձեռք ձգես, անոր հիւթը մայրիկիդ բերնին մէջ պիտի քամես, և մայրիկդ անմիջապէս պիտի առողջանայ :

— Հիմա իսկ պիտի մեկնիմ, տիկի՛ն. բայց իմ բացակայութեան ո՞վ պիտի խնամէ մայրիկս : Ասկից դատ, — աւելցուց տղեկը ա՛լ աւելի հեկեկալով — իմ վերադառնալէս առաջ արդէն մեռած պիտի ըլլայ :

— Հոնդարտէ՛, խեղճ մանկիկ, եթէ Կեանքի Տունկը բերելու երթաս, մինչև քու վերադարձդ՝ մայրիկդ բանի մը պէտք չը պիտի ունենայ և պիտի մնայ այն վիճակին մէջ՝ ուր կը տեսնես այժմ : Բայց շատ վտանգներու պիտի հանդիպիս և սոսկալի տառապանքներ պիտի կրես՝ այդ տունկը ձեռք ձգելու համար : Մեծ արիւնքութիւն և անյողողդ կամք պէտք է ունենաս :

— Կորովիս և յարատւութեանս վրայ կասկած չունիմ : Միայն ինծի ըսէ՛ք թէ՛ ի՞նչպէս պիտի ճանչնամ այդ տունկը, լեռը ծածկող անչափ բոյսերուն մէջէն :

— Եթէ կարենաս մինչև զագաթը հասնիլ, պիտի կանչես այդ բոյսին պահապան բժիշկը, պիտի ըսես որ՝ ես եմ քեզի շրջողը և ան քեզի ցողուն մը պիտի տայ :

Վահան, չնորհակալ եղաւ Պարիկին անոր ձեռքերը պազնելով, հրաժեշտ առաւ մայրիկէն՝ զայն համբոյրներով ծածկելով, հաց մը դրաւ ծոցը և մեկնեցաւ յարգանք բարեւելէ ետք Պարիկը :

Պարիկը չը կրցաւ ժպիտ մը զսպել տեսնելով այս եօթը տարու խեղճուկ տղան, որ միս մինակը կ'երթար մագլցիլ այնքան վտանգաւոր լեռ մը՝ որուն կատարը ելնել փորձողները ամէնքն ալ մեռած, կորսուած էին խորհրդաւոր կերպով մը :

Վահան ի՞նչ պիտի կրնար ընել՝ իր տկար մարմնովը և սղտիկ խելքովը :

(Շարունակելի)

ԾԵՐՈՒԿ ՀԱՆՈՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՕՐԵՐ

ՋՈՒՐԸ ԴԻՆԻԻ ԵՒ ԴԻՆԻՆ ՋՈՒՐԻ ՓՈԽԵԼ

Սեղանի մը վրայ կը դնէք չորս գաւաթ և ապակիէ բարձ մը : Թէ՛ բարձին և թէ՛ գաւաթներուն մէջ յստակ ջուր կայ լեցուած : Կ'ըսէք ներկաներուն որ երկու գաւաթներուն մէջի ջուրը՝ գինիի պիտի փոխէք : Իրաւ ալ երկու գաւաթները կը պարպէք բարձին մէջ, ուր նոյն պահուն կը գոյանայ կարմիր հեղուկ մը՝ որով կը լեցնէք երկու պարապ գաւաթները : Այսպէս, երկու գաւաթ կ'ունենաք ջուրով լեցուն և երկուք ալ զինիով լեցուն : Ետքը կըսէք թէ՛ գինին ջուրի պիտի փոխէք : Կառնէք ջուրով լեցուն միւս 2 բաժակները, կը լեցնէք բարձին մէջ, ուր անմիջապէս կարմիր գոյնը կ'անհետանայ և պարունակութիւնը ջուրի գոյն կ'առնէ :

Ահա թէ ի՞նչ է հրաշքին զաղանիքը : Քիմիագիտութենէն քիչ մը հասկցողը՝ կը կռահէ անմիջապէս : Իրաւ է թէ երեսօթով ջուր է ամենուն մէջի հեղուկը, բայց խարդախուած է : Բարձին մէջ նետուած է պողտանց օք աւիս քանիք, երկու գաւաթներուն մէջ՝ կաթիլ մը քեկերիւր չը փեր և միւս երկու գաւաթներուն մէջ ալ պողտանց մը աւիս օխաղիք : Երբ թէնթիւր տը ֆէր պարունակող գաւաթները բարձին մէջ լեցնենք, բարձին մէջի «թանէն» ին հետ խառնուելով, ջուրը կ'ստանայ մութ գոյն մը : Իսկ երբ աւիս օխաղիք պարունակող գաւաթը լեցնենք բարձին մէջ, մութ գոյնը զարձևալ կը փոխուի բաց գոյնի :

Միայն պէտք է ուշադրութիւն բնել որ տարբեր բաղադրութիւններ ունեցող գաւաթները չի չփոթուին :

ՀԱԻԿԻԹԸ ՄԱՏՆԻՆ ԱՆՅՐՆԵԼ

Մի՛ զարմանաք թէ հաւկիթը մատնիին մէջէն կընա՞յ անցնիլ : Ա՛յն բանին դիւրինը կայ : Այսպէս, հաւկիթ մը կ'առնէք, և

բարկ քացալսին մէջ կը դնէք: Բաւական մը կենալէ ետք, հասա-
կիթին կճեպը այդ թթուին ազդեցութիւնով կը կակուղնայ, խմոր-
քի պէս կ'ըլլայ, և դուք զայն այն ֆառն կրնաք անմիջապէս
մատնի մը ծակէն անցնել: Այս գործողութենէն քիչ ետք հասա-
կիթը դարձեալ իր նսխկին կարծրութիւնը կ'առնէ:

ԾԱՂԿԱՎԱՃԱՌ ԱՂԶԻԿԸ

ԱՆՄԻՏ ՏՂԱՆ

Ժամանակին, հարուստ մը իր զաւակը ըստ հին սովորութեան կը դնէ բժիշկի մը քով բժշկութիւն սորվելու: Բժիշկը զեղարանէն և հիւանդներու տունէն գատ սեփական անդ մը չունենալուն տղան հետը կը պատգունէր: Օր մը բժիշկը հիւանդի մը այցելած միջոցին կը տեսնէ որ հիւանդին գլխուն վերեւ նետուած կային խնձորի կեղեւներ: Անմիջապէս գուշակելով հիւանդին կերած ըլլալը կը հարցունէ հիւանդին:

— Այսօր ի՞նչ կերած ես

— Ոչինչ, տօքթօր:

— Ինչո՞ւ սուտ կը խօսիս զաւակս, միթէ խնձոր կերած չե՞ս: Հիւանդը կը խոստովանի կերած ըլլալը: Եւ բժիշկը խօսիս կը պատուիրէ բան մը չուտել մինչեւ միւս օրը, ու դեղը յանձնարարելով դուրս կ'ելնէ:

Հարուստին տղան զմայլած այս բանին վրայ կը հարցնէ վարպետին:

— Վարպետ, դուն ինչէ՞ն զիտցար հիւանդին խնձոր կերած ըլլալը:

— Զաւակս, թէպէտ ասոր «հնարամտութիւն» կ'ըսեն սակայն այս շատ պարզ բան մըն է. չի տեսա՞ր, հիւանդին քովը նետուած խնձորի կեղեւներ կային, ո՞վ կերած պիտի ըլլայ ան՝ հիւանդին աչքին առջեւ, բաց ի հիւանդէն:

Յաջորդ օրը բժիշկը գործ ունենալուն աշակերտը կը զրկէ նոյն հիւանդին այցելելու և կ'ըսէ.

— Աղէկ զգուշութիւն ըրէ, տես որ բան մը կերած չըլլայ:

Աշակերտը կը մեկնի...

Հիւանդը պարտէզի ծառերու շուքին տակ և զովարար ջուրի մը քով պառկած էր քանի որ խիստ տօթագին ամառ մըն էր: Իր գլխուն վերեւը զրուած կար իշու համետ մը: Տղան ներս կը մտնէ և լաւ մը հիւանդին շուրջը կը նայի. ոչինչ կայ, բացի իշու համետէն: Տղան կը մտածէ. համետը կայ, սակայն է՞ջը... ո՞ր է... հիւանդը կե...:

Տեղն էր «հնարամտութեան» հրաշքին: Անմիջապէս կը հարցնէ հիւանդին:

— Այսօր ի՞նչ կերած ես.

— Ոչինչ.

— Ի՞նչ ըսել է, ոչինչ, բան մը կերած չունի՞ս.

— Ո՛չ.

— Ինչո՞ւ սուտ կը խօսիս, չէ՞ որ ամբողջ էջ մը կերեր ես (°°°):

Ո՞վ երանելի հնարամտութիւն...:

Մանուկներ, ասին բան թութակօրէն սորվելու չէ: Որ և է բան մի ընէք առանց լաւ ըմբռնելու ու զայն խորհրդածութեան առարկայ ընելու, որ չսայտառակուիք ու ծաղրի առարկայ չըլլաք Վ. Կ. Տ.

Մ Տ Ք Ի Զ Բ Օ Ս Ա Ն Ք

Հաշուական հարցում թիւ 9.

Ճամբորդ մը, առաջին օրը ծախսեց իր դրամին կէսը և մէկ շրուշ ալ աւելի: Երկրորդ օրը ծախսեց մնացածին կէսը և մէկ շրուշ աւելի: Երրորդ օրն ալ նմանապէս մնացածին կէսը և մէկ շրուշ աւելի: Վերջը տեսաւ որ իր քով բնաւ դրամ չ'մնաց: Կը հարցունի գիտնալ թէ նախապէս քանի՞ շրուշ ունէր, և իւրաքանչիւր օր քանի՞ական շրուշ ծախսեց:

Հանելուկ թիւ 9

Պարկեշտ երկրորդս առաջինով

Յերեկն ի բուն կ'ըրաղի,

Ամբողջս երկու բարակ ոտքով

Գործիք մ'է գծագրողի:

Հաշուական հարցումը լուծողներէն մէկը վիճակով պիտի ստանայ 3 ամիս Ծաղիկ: Հանելուկը լուծողներէն մէկն ալ նոր հրատարակուած ընթերցանութեան գիրք մը:

Պատասխանները պէտք է գրել կողքին վրայի կտրօնին վրայ, կամ կտրօնը պէտք է կցել պատասխանին: Հակառակ պարագային ընդունելի չպիտի ըլլան:

Թիւ 8 հաշուական հարցումին լուծումն էր 2: Իսկ թիւ 9 հանելուկինը գրիչ:

Ճիշդ լուծողներն են.

Պեշիկթաշի վարժարանէն՝ Նուարդ Զօփուրեան, Մաւր Զպուքեան, Վահան Պոյաճեան, Դառնիկ Դըլըճեան, Յակոբ Վարդերեսեան, Հայկ Եսայեան, Խաչիկ Չալկըճեան, Էդուարդ Թուլումպասեան, Կոստանդ Չիթճեան, Յարութիւն Միրիճանեան, Դէորդ Պաղտասարեան, Զաւէն Թնքարեան, Սիրանոյշ Գարիկեան, Սարգիս Փափաղեան, Շնորհք Զիւմրիւթեան, Պերճուհի Եաղմաճեան, Աղաւնի Քէչիշեան, Շնորհիկ Քէչիշեան, Դառնիկ Պօռուճեան, Արաքսի Սարաֆեան, Նուարդ Թուլումպաճեան, Զարուհի Արզարեան, Արաքսի Պօռուճեան, Նուարդ Բարսեղեան, Ազնիւ Պարտիզպանեան, Աստղիկ Իգնատիոսեան:

Մայր վարժարանէն՝ Հայկ Պարտիզպանեան, Նուարդ Աղաչըրաքեան, Արաքսի Ս. Պողոսեան, Յակոբ Աճառեան, Մկրտիչ Պիւլպիւլեան:

Սկիւսարէն՝ Արմենակ Վ. Փափաղեան, Զոհր Սմբատեան, Եւգինէ Դլանունի, Զուէն Յակոբեան, Արսէն Խիւտավերտեան:

Կեդր. Նախակրթարաններ՝ Վահէ Մըսրըլեան :

Խաղաղիդներ՝ Արտաշէս Գառնիկեան, Մառի Պաղտասարեան և Խաչիկ Մեհրանեան :

Օրթագիւղներ՝ Էօմէնի Կարապետեան, Էլիզա Շատան, Չապէլ Կարապետեան, Ատրիշն Ալէմտաղլեան. Մարի Մուրատեան, Սրբուհի Հէքիմեան :

Մագրիգիւղի Տասեան Վարժարաններ՝ Գեղանոյշ Աղապէկեան, Արտաշէս Մոմճեան, Գեղամ Խանամիրեան, Վահրամ Սվաճեան :

Բերայիկ՝ Տիրան Սվաճեան, Արմինէ Պոյաճեան, Պ. Վարդանեան, Ռերեկա Կոմիտասեան :

Դարքայիկ՝ Երանուհի Պարտիզպանեան, Մկրտիչ Ճէրահեան, Յովհաննէս Մէլուեան :

Տեմիրեան Վարժարաններ՝ Տիգրանուհի Մեսիանեան, Գեղամ Մեսիանեան, Սիրվարդ Դերձակեան :

Դասըգիւղի Արամեաններ՝ Հերմինէ Տ. Յակոբեան, Ստեփան Մկրտիչեան, Արուսեակ Կիւլպէնկեան :

Գում-Գաքուի Դուռի Վարժարաններ՝ Արամ Գրիգորեան :

Սամաթիոյ վարժարաններ՝ Աստղիկ Գոսդանեան :

Հիւանդանոցներ՝ Նիւանդապահուհի Վարդուհի Միքայէլեան :

Բերայի Միսիթարեաններ՝ Տաճատ Օհնիկեան :

Մեծ-Կողիներ՝ Կարապետ Բաջանեան :

Բագրասունի Վարժարաններ՝ Հրանտ Գուրապեան :

Դասըգիւղի Միսիթարեաններ՝ Յարութիւն Ֆրէնկեան :

Նիկոմիդիայիկ ալ պատասխանած են Յովհաննէս Ա. Յովհաննեան, Յակոբ Նալպանտեան և Յ. և Մ. Ճէննէթեան եղբարք :

Ասոնց մէջ վիճակով չանցան Սկիւտարէն՝ Եւզինէ Գլանուհի և Բերայէն Արմինէ Պոյաճեան, որոնք կ'ստանան Յակոբ ա մի Մաղիկ :

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Ատացանք Պալենց գրատան նոր հրատարակութիւնը

Դուռն պիտի ըլլաւ Քարոյագէտ, Տնտեսագէտ և Տանտիկին Թարգմանութեամբ Դաւիթ Էֆ. Խաչկունցի : Դուռն պիտի ըլլան նորոշարքը ընթերցանութեան խիստ յաջող գոտընթացք մըն է, որ մեծ ընդունելութիւն գտած է Պրանսայի մէջ : Այս նոր հատորը կը պատկանի բարձրագոյն գոտընթացքի աղջկանց բաժնին, և արժանի է թէ՛ ընթերցանութեան և թէ՛ վարժարաններու մէջ դասաւանդութեան : Գինն է 8 զրուշ :

Ատացանք նաև Տ. Ղևոնդ Վարդապետ Դուրեանի նոր հեղինակութիւնը՝ Մկրտչեան Խորհուրդը, խնամուած աշխատասիրութիւն մը՝ որուն գինն է 5 զրուշ :

Ատացանք նաև Ս. Դաւաթ Էֆ. Դաւիթեանի Փնջակ (գիրք ընթերցանութեան և ի բերան ուսման փոքրիկ տղոց) գրքոյկին Նորոգողութիւնը, ինչպէս նաև Մանկակա՛ն ոսանաւորներ գրքոյկը :

Լուծում թիւ 9 հանդուկին և հարցումին